

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Hortulus Biblico-Moralis Et Asceticus

Pappus von Tratzberg, Franz

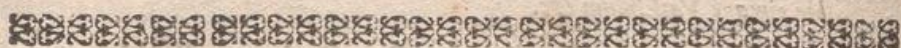
Ulm, 1725

Fasciculus LVII. Doctrinarum Moralium & Asceticarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61252](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61252)

borum Christi oblitus, quibus tam seriò admonet: *hunc time*, qui potest & corpus & animam perdere in gehennam, tam temporali, quam æternò gaudiò te privandò.

FASCICULUS LVII.

Doctrinarum Moralium & Asceticarum.

Doctrina I.

Desumpta ex cap. 1. & 2. lib. Judith, in quibus describitur Victoriosi Nabuchodonosori Arrogantia, & consilium de obtinendo Dominio totius orbis.

N. 375. *Considera:* **N**Ullum tam enorme flagitium committi à Regibus & Principibus, quod à Populo visum vel auditum non illicò trahat ad parem sequelam instar magnetis. Vix Nabuchodonosor de Rege Medorum triumphans, summum arrogantia & superbia gradum conscenderat, ocius sequaces habuit omnes ministros, quibus parì jam superbiâ tumentibus teste S. Scripturâ capite cit. Placuit Regis consilium de subjugendo universo terrarum orbe conceptum. Qui integram Civitatem toxicò molitur inficere, venenum fontibus injicit, non dubius: eventurum inde, ut illud in omnes aquas propagetur, & per cuncta bibentium colla fluat. Parì proh dolor! astutiâ utitur Damon: integrum Regnum aut Provinciam venenò criminum infecturus, Principis aut Regis pectori ceù fonti illud primitùs injicit, probè sciens: exinde brevi deventurum in subditos, quos constat ad Regum exempla componi. *Sicut parvus lapis, ait S. Vincent. Ferrer. Serm. 3. Dom. 20. Pentecost. solus cadit, & non precipitat alios, sic nec parva Persona, sed magni lapides, id est, persona notabiles exemplò malò multos precipitant.* Erat Pharaoni juratissimò Hebræorum hosti fixum ratumque eos in extremam usque devolvere miseriam; quare operibus luti & lateris illos adjicit, proponens Magistros magnæ authoritatis homines, qui
tum

tum verbò tum verberare eos ad laborem impellerent. Erat Pharaò iste infernalis Tyranni figura, qui ut electum Dei Populum subigat: Magistros operum, Principes & Reges curat præfici, qui malæ vitæ exemplò eum ad lutosos vitiorum labores compellant, miserrimè tandem periturum. Christiane Superior hæc omnia exactè ponderans, vide: quid agas, malè agendo? annon Minister Dæmonis publicè peccandò evadis? utinam Nabuchodonosoris superbiam non tam verbò quam factò detestans, coram subditis tuis exemplò protestare- ris: cogitationem tuam in eo positam esse, ut omnem terram con- temneres, cum S. Ignatio totius Societatis Jesu Generali & Patriar- cha exclamans: *ò quam sordet mihi tellus, cum Cælum aspicio!*

Doctrina 2.

*Desumpta ex cap. 3. lib. Judith, in quo describitur Nabuchodonosoris, di-
vinos etiam Honores & Cultum ambientis superbia.*

Considera: **Q**Uousque tandem crescat hominum superbiorum amen- N. 376.
tia; non enim suffecerat Nabuchodonosori plurimas
subjugasse Gentes, horrendò terrore universum concussisse orbem,
premere pedibus colla Principum; sed divinos etiam affectans ho-
nores, sibi soli imposterum impendendos, imperat Holoferni exer-
citus Duci citati cap. v. 13. *ut omnes Deos terra exterminarent, videlicet, ut
ipse solus diceretur Deus.* Erat ingens olim Luciferi malitia, quando
suzæ immemor Originis, arrogantè ore exclamavit Isaïæ 14. *in Cælum
conscendam, similis ero altissimo.* Verùm hanc Dæmonis superbiam ma-
gno adhuc spatiò transgressa est Nabuchodonosoris & aliorum sequa-
cium malitia. Lucifer enim Deum suò thronò expellere, ut illi so-
lus insideret; nunquam cogitasse creditur; utpote satis perspectum
habens, id fore penitus impossibile; tantum igitur eò surrexit super-
biæ, ut similem Deo affectaret Majestatem & Potentiam, inquam:
similis ero altissimo. Nabuchodonosor autem hæc æqualitate nondum
satur, solus divino insidere Throno petiit, ut allata probant S. Scri-
pturæ verba. Cùm vero eò profundior sequatur lapsus, quò subli-
mior fuerit ascensus: hinc mirum non est, superbos homines pœnis
nonnisi abjectissimè deprimi, uti Regnò suò dejectus docuit Nabu-
chodonosor iste, & alius ejusdem nominis, etiam in bestiam mirà
meta-

metamorphosî mutatus. *Omnia superbia tantò magis in imo jacet, quantò magis in altum se erigit, tantoque profundius labitur, quantò excellentius elevatur.* ait S. Ilidorus lib. de lummo Bonò, & rationem hujus assignans pergit dicere: *Deus enim exaltat humiles, deponit superbos de sede.* Sicut aquila, avis ad prædam nata, testas, nuces & similia altissimè evehit, ut in petram majori impetu dejecta confringat, sic arrogantia altiùs superbos extollit, ut eò fortiùs eos deprimat juxta illud Poëta: *tolluntur in altum, ut lapsu graviore ruant.* Equus phaleris sellaque ornatus ingenti hinnitu percurrerebat patentem viam; dumque alinum pondere gravatum sibi haberet obvium, eidem obgannit: *quid ignavum pecus obsistis equò? cede ociùs, aut pedibus meis conculcabere.* Asinò autem ociùs cedente, dum equus ceptum pervolat iter, derepentè ejus inguen rumpitur, spoliatur ornamentis, & molitori venditur. Posthac saccum deferens, ut iterum occurrit asino, cum risu ab illo exceptus, audire cogitur: *heus bone! ubi aurata sella? frenum ubi, rutilantibus intextum gemmis? ubi petulans ille incessus? sic, sic amice! superbos ad ima deijci, & confundi oportet.* Christiane Lector! utinam hæc ultima asini verba toties mente revolveres, quoties vel ob stemmatis nobilitatem, vel ob doctrinæ abundantiam incipis in altum evehi, meliorem te aliis æstimandò. Disceres sanè ab insipiente bestia; non plus sapere, quàm sapere te oportet. Vel si hoc exemplum ut fabulam rides, & contemnis, saltem hanc, quam tibi subnecto historiam, mente sæpiùs revolve. Vixerat S. Antoninò teste 2. p. summæ tit. 3. c. 2. §. 4. Tyrannus quidam, superbiæ vitiò perquam inflatus homo, cui toties biem movebant virginæ & humillimæ matris verba: *deposuit potentes de sede &c.* quoties illa audierat, à ministris Ecclesiæ cantari. Talia ergo non ultra auditorus, imperat Clericis, ad se vocatis, eradant verba illa è libris tanquam veritati non consona: se siquidem de sede Domini sui neutiquam deponi posse. Impium hoc, & simul stolidum imperium Clericis exsequi recusantibus, atque paternè admonentibus, ut humanæ sortis memor saniora cogitaret, perstitit ille in sententia, sed non diu ampliùs stetit in Dignitate: enim verò dum die quâdam ministrorum grandî copiâ cinctus ad balneum se confert, & exutus superbis vestibus illud solus ingreditur, Angelus Domini ejus formam vestesque inductus, è loco balnei paulò post egreditur, quem Ministri ut verum Dominum venerati in Aulam deducunt; remanente interim superbò illò in balneis, qui & ipse transactâ aliquâ

quâ morulâ exit, sed nec ministros, nec vestes reperiens, obvios quosdam centones colligit, illisque inter lamenta amictus ad Aulam properat, improperans: quàm immanè afficiatur injuriâ, non tantùm debitò Ministrorum suorum respectu, sed ipsis etiam vestibûs spoliatus. Quot verba, tot deliria videbatur loqui janitoribus: inde majorem in rabiem actus: quid, inquit: non agnoscitis me Dominum paulò antea balnea ingressum? quis alius vices meas & personam aget in Pallatio? fama interim perfertur ad aures Angeli de re ante fores Palatii gesta, qui ut superbum majori exponeret confusione illum in præsentia omnium ad se vocat, & priores querelas audiens, ridet cum ministris vesani hominis amentiam. Tandem verò ad secretum cubile abductum admonet superbix suæ, ostendens: quàm facili negotio contigerit, ipsum de sede sua dejectum, & sic miserrimè abjectum esse. Is ergò agnoscens reatum suum, dolet de facto, & vestibûs ab Angelo indutus, ipsò disparente prodit è cubiculo, recepturusque à Ministris narrat omnia secum gesta. Hanc Historiam, fusiùs nonnihil à citato sanctissimo Authore descriptam, mente ut superius dixi revolve, & levî conatu superbi Spiritûs franges assultum.

Doctrina 3.

Desumpta ex cap. 4. & 5. lib. Judith, in quibus describitur apparatus bellicus Israëlitarum contra Holofernis potentiam. Achioris de statu Israëlitarum quaesiti responsum, agrè auditum ab Holoferne, & ab eo graviter castigatum.

Confidera I. **Q**UOD licet Israëlitzæ ad repellenda Holofernis potentiam omnem moverint lapidem, fortissimis præfidiis muniendò fines suos: attamen his omnibus quasi parum confisi, ad orationem confugerint, certi: vana esse præsidia, divinis destituta auxiliis. *Clamavit ergo teste Sacra Scriptura v. 8. cap. 4. omnis Populus &c. quantò purior, ait S. Chrysostr. Serm. de Moyse, frequentiorque fuerit oratio, tantò celerior veniet inimicis Vindicta: hostis, dum oras, premitur, dum cessas, erigitur. Viderat olim Elifæus ad defensionem sui montem plenum equis 4. Reg. 6. oravit tamen ad Dominum ratus longè plus armaturæ in præcibus esse repositum, quàm in plurimis*

Rrr 2

N.377.
forti-

fortissimisquē militum turmis. Christus ipse in sui tutelam duodecim legiones Angelorum stare paratas sciens, unicō Orationis præsidio, ternā vice repetitō, usus esse legitur. Nullus unquam inter Europæ Reges aut robore virium, aut belli peritiā excelluit Alphonsus Lusitanæ Regem. Is à nullo unquam victus vincebat omnes quos habebat hostes. Cunctas autem Victorias solis precibus cuiusdam Eremitæ adscribebat. Jacob Patriarcha Josepho filio suo longè charissimo extremum vale & paternam Benedictionem daturus, Genes. 48. hæc Verba protulit: *do tibi partem unam extra fratres tuos, quam tuli de manu Amorrhæi in gladio & arcu meo. Ubi Chaldæus expresse legit: quam tuli in Oratione & deprecatione mea.* Sed quænam arcum inter & orationem proportio, ut unum alterius vices agat? respondet huic quæstioni S. Ambros. serm. 1. de Elisæo dicens: *Oratio longius vulnerat, quam sagitta: sagitta enim nonnisi proximè conspectum vulnerat adversarium, Oratio autem etiam longius positum vulnerat inimicum &c.* Quid ergo bellicosus hisce temporibus nos Christiani toti occupamur in convehendis tormentis currulibus, in acuendis ensibus, in conducendis militibus? cur non magis Israëlitarum more erectis ad Cælum manibus clamat omnis Populus ad Dominum instantiā magnā? paribus verbis, quibus Eliachim animavit Israëlitas, animat nos Ecclesia, asserens: *memores estote Moysis servi Domini, qui Amelech confidentem in Virtute sua & in exercitu suo, & in clypeis suis, & in curribus suis, & in equitibus suis, non ferrò pugnandò, sed precibus sanctis orandò dejecit v. 13. capitis cit.*

N.378.

Considera 2. Quam clarò exemplò Achior Veritatem illius probet adagii: *Veritas odium parit*: nam statum Israëliticæ Gentis describens, ut vix finem dedit loquelæ, epilogi locò dicens c. 5. v. 25. *si verò non est offensio Populi hujus coram Deo suo, non potuerimus resistere illis &c.* *Quantocius irati sunt omnes Magnates Holofernis, & cogitabant interficere eum. v. 26. citati cap.* Joannis Baptistæ caput olim avocabatur è carcere, sed non alia de causa, quam ut mortuum videretur in disco. Josephus pariter vocabatur è carcere, sed ut solum regale scanderet. O quam dispar horum conditio! Iste revelandò somnia evadit mortem, obtinet præmium, acquirit coronam: Joannes vero Veritatem dicendò capitalem subit sententiam, mori cogitur. Et quid Petrum affixit Cruci! quid Paulo abscidit caput? quid singulos Christi discipulos crudelibus objecit tormentis: nisi Veritas orbi denunciata? quid benedictam Salvatoris linguam myrrhatò

rhatò potavit vinò: nisi Veritas surdis Judæorum auribus tam sæpè inculcata? Liber Judicum (ut suò memini locò) narrat: Juvenem Levitam exstitisse, opibùs valentem & pulcherrimæ junctum uxori. Qui cum celerì gressu in civitatem Gabaam pervenisset, cives adeò nefandâ libidine exarsere in ejus conjugem, ut in publica platea per noctem eâ crudeliter abusi, relinquerint tandem mortuam, ante Domûs ostium jacentem. O Veritas! puella cœlesti decore ornata, filia ipsius Sancti Spiritûs! Venustas tua adeò placet, ut Esdræ 3. dicat S. Textus: *omnis terra Veritatem invocat, Cælum ipsum benedicit, & omnia opera moventur, & tremunt eam &c.* Idem tamen ab hominibus impiis experiri cogeri, quod à Gabaonitis accidit uxori juvenis Levitæ: nam ab eorum Domibus exclusa, fallacibùs linguâ in publico corrumperis testante Isaiâ cap. 59. *corrui veritas in plateis.* Verùm Ille, qui pudendum & barbarum in Gabaonitis vindicavit delictum, adhuc graviori pœnâ per suos Angelos puniet corruptæ Veritatis scelus. Vide ergo: quid te maneat Christiane Lector, si Veritatem odio habens, ei sis injurius? Holofernes caput perdidit, dum aures præbuit adulantium mendaciis: quid continget tibi: qui non audis tantum, sed & loqueris mendacia?

Doctrina 4.

Desumpta ex cap. 6. 7. & 8. lib. Judith, in quibus describitur quomodo Achior arbori alligatus ab Israëlitis solutus, & ab illis animatus sit. Quomodo obsessæ Bethulia cives cœperint animis cadere, erecti ad fiduciam per Judith &c.

Considera 1. QUAM sedulam Deus curam habeat eorum hominum, N.379. qui Veritatis Præcones agunt, ab aliis persecutionem passi: Achior enim arbori alligatus, non tantum ab egressis civibus Bethulix nil mali sibi inferri sensit, sed copiosò solatio recreatus, in civitatem abductus est cap. 6. v. 17. civibus illum taliter alloquentibus: *Deus Patrum nostrorum, cujus tu Virtutem predicasti, ipse tibi dat hanc vicissitudinem, ut eorum magis tu interitum videas.* Ita veritas olei instar premi nonnihîl, sed adeò suppressi non potest, ut non continuo supernatet. Etiam infamis ille truncus, in Golgothæo monte erectus, ob solius Divinx Veritatis sibi allegatæ contactum id honoris

affectus est, ut Regum nunc adornet coronas. quare ò Sacerdos Veritatis Præco! quasi tuba exalta vocem tuam. Eò altiùs veritas te evehet, quò Mundus illius osor profundius te nititur deprimere. Videbis cum Achior illorum interitum, à quibus veritatis denuntiatiæ causâ tulisti injurias: semper ferenier post parva nubila tibi ridebit Phœbus.

Porro observandum hîc occurrit: quòd sicut Holofernes Bethuliâ potiturus, primò aquas eidem subtrahere conatus sit, testante id S. Scripturâ cap. 7. ita Diabolus hominum animas suæ dictionis facturis, fontes obstruere molitur, ex quibus instar limpidæ aquæ fluere solet Veritas, ipsa videlicet ora Prædicantium. *Cum aqua continetur, ait S. Greg. lib. 11. moral. c. 6. cuncta siccantur: quia si Scientia Prædicantium subtrahitur, eorum, qui virescere in spe æterna poterant, corda protinùs arescunt.* Quare ne hoc fatale malum tuæ obtingat animæ, contesteris cum Ifr. élitis in Bethulia obsessis *Cælum & terram v. 17. cap. citati: ut sit finis tuus brevis in ore gladii, qui longior efficeretur in ariditate sitis.* Sitis inquam illius, quæ non in Bethulia, sed in inferno esset ferenda tibi, ob Veritatem in hoc mundo non libenter auditam à Prædicantibus. Hanc sitim nunc patiuntur Pharisæi, quorum auribus adeò olim exosa fuit Veritas, à Christo prædicata.

N. 380. *Considera 2.* Multos reperiri Christianos, qui gravibus angustiis pressi ad divinum quidem præsidium per orationem confugiunt, sed non aliter, quàm egerant cives Bethuliæ, qui animis cadere, & hosti urbem cedere cogitabant: nî celerî ope adesset Deus. Contra horum enormem diffidentiam mascula mulier Judith acerbis verbis insurgit *v. 12. capiti 8. inquit: qui estis vos, qui tentatis Dominum? non est iste sermo, qui misericordiam provocet: sed potiùs, qui iram excitet, & furorem accendat. Posuistis vos tempus miserationis Domini, & in arbitrium vestrum diem constituistis ei. q. d. summam injuriam divinæ Providentiæ, dum præsumitis: tempus & modum Deo præfigere pro ferendo vobis auxilio. Potuisset utique cælestis Magister Christus spumantis pelagi procellas, quibus olim inambulans discipulus vitæ suæ timebat, unicò sedare verbò, & momentò citiùs compescere, sed tacuit, manum periclitantis apprehendens: quia teste S. Chrysoft. homil. 15. in Matth. fide ipsius opus esset; cum enim nos ipsi desicimus, tunc Dei patrocinia retardantur.* Hoc prænoverat Ezechias; & hinc licet non statim cerneret missos è Cælo Angelos, aut ignes è nubibus in hostium castra

stra jactos; attamen conceptæ semel in Deum fiduciæ tanquam vallo munitissimo innitebatur, quasi Davidico ore testatus: *si consistant adversum castra, non timebit cor meum, si exurgat adversum me prælum in hoc ego sperabo &c.* Fridericus secundus Saxonix Dux bellum Magdeburgico Antistiti illaturus, exploratores præmisit, teste Heliodoro lib. 5. c. 4. §. 4. visuros apparatus bellicum & consilia partis adversæ. Verùm ubi reduces retulere: nil opportunum pugnx parati, sed Antistitem auditum esse dicere, se soli Deo suam commisisse causam, quantocius Dux in hæc prorupit verba: *insanias alius, & bellum inserat ei, qui confidit: se Superiorem futurum Deo defensore.* Talia Christiane in augustiis habe pro oculis exempla, nullum tempus aut modum divinx determinans Potentiæ, sed juxta monitum fortissimæ Judith v. 20. cap. cit. *expecta humilis consolationem.* Perpende: quomodo (ut mox laudata Amazon meminit) Abraham tentatus, & per multas tribulationes probatus Dei amicus effectus est. Sic Isaac, sic Jacob, sic Moyses. Illi autem, qui tentationes non susceperunt cum timore Domini, & impatientiam suam, & improprium murmurationis suæ contra Dominum protulerunt, exterminati sunt ab exterminatore. v. 25. & 26.

FASCICULUS LVIII.

Doctrinarum Moralium & Asceticarum.

Doctrina I.

Desumpta ex cap. 9. & 10. lib. Judith, in quibus describitur Humilitas & mortificatio Judith, armorum loco contra Hostes assumpta, additis precibus, in pulcherrimo deinde vestitu & ornatu Bethuliam egressa deductio ad Holofernem &c.

Considera I. **F**ortissimam Judith probè scivisse: contraria non nisi contrariis impugnari, & curari; hinc altissimam Holofernens arrogantiam debellatura, ad profundissimam humilitatem confugit, testante id S. Scripturâ c. 9. *ingressa est*
 N. 381.
 in